

Årsberetning 2000
Vikingskibsmuseet i Roskilde

Indhold

Forord

Indsamling, undersøgelse og forskning

Arkæologisk undersøgelse på øerne Unst og Balta, Shetland

Søfartstekstiler

Uldsejlet, tanker efter 23 års forskning

Forskellige uldsejlstyper i vikingetid og nyere tid

Råsejlstypen

Det ikonografiske materiale og vævelængden

Sejladsforsøg

Hjortspringbåden

Projekt Vikingeværktøj

Samlinger, arkiver og lokaler

Udlån

Fotoarkiv og bibliotek

Bevaring

Lokaler

Udstillinger og andre arrangementer

Den permanente udstilling

Billedfrise og modeller om Skuldelev-spærringens funktion

Særudstillinger i Vikingskibshallen

Jukung-både fra Barito Bassinet, Borneo

Vikingerne i Irland

Særarrangementer i Vikingskibshallen

Schubertkoncerter

Museumsø og -havn

Værftet

Bådsamlingen

Skuldelev 1-skibet Ottar

Projekt Fuldblod på havet: Rekonstruktion af Skuldelev 2-skibet

Første udfordring: køl og stævne

Rekvirerede opgaver

Den store Gokstadbåd

Projekt Teinæringur

Vikingskibsmuseets bådelaug

Sejladstjenesten

Skoletjenesten

Vikingskibshallen

Museumsøen

Historisk værksted

Samarbejde

Publikumsværksteder

Lørdagskurser

Publikumsarrangementer

Særarrangementer

- Indvielse af Vestprojektet
- Søsætning
- Strandmarked
- Grand National Dragonchase part I og II
- Museernes Dag
- Roskildenatten
- Efterårsferie
- Med bådebyggeren i skoven

Vikingskibsmuseets Venner

- Udstillinger og arrangementer i udlandet
  - Atlantic Challenge
  - Håndværks- og aktivitetsdag i USA

- Vandredstillinger og udstillinger i udlandet
  - Viking Ships
  - Vikingerne omkring Øresund

Besøg

- Besøgsstatistik 2000 (1999)
- Film
- Museumsbutik
- Restaurant

Økonomi, personale, bestyrelse

- Økonomi
- Personale
  - Konferencer
  - Foredrag og omvisninger
  - Rejser
  - Efteruddannelse/kurser

- Bestyrelse
  - Mindeord for bestyrelsesformand, borgmester Henrik Christiansen

Vikingskibsmuseets udbygning

Strategiplanarbejde

Forord

År 2000 var præget af en mangfoldig formidlingsaktivitet og store, glædelige begivenheder, men også af opslidende problemer med driftsøkonomi, svære forhandlinger om det fremtidige samarbejde med Nationalmuseet - og i årets sidste måned tabet af museets bestyrelsesformand, borgmester Henrik Christiansen.

I maj 2000 kunne "Vestprojektet" indvies. Den udbygning, der har præget museets arbejde i de senere år, er dermed bragt til en foreløbig afslutning, og museets gæster kan fremover besøge et sammenhængende museumsanlæg med bl.a. udstillingshal, havn, værft, aktivitets- og undervisningsfaciliteter og restaurant. Der er skabt en ny sammenhæng i hele havneområdet, og museumsanlægget ligger sammen med kunstnerværkstederne i det gamle gasværk og det nyopførte vandrerhjem centralt i det nye kulturelle og rekreative areal, der er skabt ved havnen. Museets administrative, tekniske og museumsfaglige personale har samtidig fået væsentligt bedre arbejdsforhold i en ny administrationsbygning, der også rummer lokaler til dele af personalet fra Nationalmuseets Marinarkæologiske Undersøgelser.

Det er paradoksalt, at indvielsen af det nye museumsanlæg - der giver enestående rammer for arbejdet med og formidlingen af marinarkæologi og den tidlige maritime kulturarv - blev fulgt af en beslutning om at flytte Nationalmuseets marinarkæologiske afdelinger fra Roskilde til Brede i 2003. Beslutningen blev truffet efter et langvarigt udredningsarbejde i Nationalmuseets Roskildeudvalg. Den repræsenterer et afgørende brud med de forudsætninger, der har båret det marinarkæologiske miljø - og dermed udbygningen af Vikingeskibsmuseet - frem siden etableringen af Vikingeskibshallen i 1963. En ny samarbejdsaftale mellem Nationalmuseet og Vikingeskibsmuseet er udarbejdet, og Vikingeskibsmuseet igangsatte i efteråret et større strategiplanarbejde der bl.a. skal klarlægge konsekvenserne af denne beslutning. Strategiplanarbejdet skal færdiggøres i 2001.

Sideløbende med ibrugtagningen af de nye bygninger i Vestprojektet, blev væsentlige forbedringer gennemført på museumsøen: Et nyt naust blev opført ved værftspladsen, halvtaget på aktivitetshuset blev forlænget, der blev etableret et nyt halvtag på sejladsdepotet og flisearealet blev udvidet.

Vikingeskibshallen åbnede to særudstillinger i løbet af året: en udstilling om jukung-både fra Barito Bassinet på Borneo og en udstilling om vikingerne i Irland. På museets værft blev rekonstruktionen af Skuldelev 1-skibet færdiggjort i løbet af sommeren og søsat d. 5. august. I den anledning afholdtes vikingemarked og vikingeskibstræf. Efter søsætningen påbegyndtes byggeriet af den 30 meter lange rekonstruktion af Skuldelev 2-skibet. Ved årets udgang var kølen strakt og stævnene rejst på beddingen.

Sommersæsonens sejlads- og værkstedsaktiviteter var sammen med omvisninger i Vikingeskibshallen meget efterspurgt, og aktivitetsniveauet har været stigende i forhold til tidligere år. Det særlige håndværks- og formidlingsmiljø, der er udviklet omkring museet, har også givet anledning til "gæsteoptræden" i udlandet.

Museet registrerede i alt 152.366 betalende gæster hvilket er en stigning på 10.050 i forhold til året før. Efter et dramatisk fald i 1999 svarer besøgstallet igen til 10-års gennemsnittet. Besøgstallet er alene udtryk for hvor mange mennesker der køber billet. For at få et indtryk af hvor mange mennesker der besøger det samlede museumsanlæg, blev antallet af mennesker der gik ind på museumsøen i museets åbningstid, talt over et antal dage i løbet af sommerhalvåret. Tallene viser, at besøgstallet - når gæster der besøger det offentlige museumsanlæg uden at købe billet tælles med - ligger i omegnen af en halv million.

93 ansatte, svarende til 36 årsværk (opgjort efter ATP metoden) har i årets løb været

beskæftiget ved museet. Hertil kommer 10 personer, svarende til 5 årsværk, der har været tilknyttet i elevpladser og beskæftigelsesprojekter.

Til sidst skal nævnes at museet fik et nyt logo, udformet af Tegnestuen Kontrapunkt.

Beretningen afspejler en omfattende aktivitet der kun har kunnet gennemføres på grundlag af generøs økonomisk opbakning fra tilskudsgivere og fonde, og takket være en stor indsats fra personalets side. Mange personer og institutioner, offentlige såvel som private, har ydet hjælp og støtte til museets arbejde. Vi er dem alle stor tak skyldig.

Indsamling, undersøgelse og forskning

Arkæologisk undersøgelse på øerne Unst og Balta, Shetland
"Viking Unst Project" er et internationalt, tværvideenskabeligt forskningsprojekt der bl.a. gennem arkæologiske og naturvidenskabelige undersøgelser på Unst, den nordligste ø på Shetland, søger at beskrive karakteren af vikingernes ekspansion i det nordatlantiske område - herunder bosættelser og bebyggelsesstruktur, de tidlige kirker, de nordiske stednavne, vikingernes økonomiske og ressourcemæssige vilkår m.m.

Vikingskibsmuseet blev formelt inddraget som selvstændig samarbejdspartner i projektet i 1999. Siden har museets arkæolog, museumsinspektør Anne-Christine Larsen (der har været tilknyttet projektet siden 1995) foretaget undersøgelser af maritime anlæg. Vikingskibsmuseet har foreløbig valgt at lægge vægt på tre hovedområder: bådhus, skibssætninger og bådgrave samt maritime bosættelser (kystrelaterede bosættelser og deres maritime økonomi).

I løbet af 1999 og 2000 er der foretaget rekognoscering langs det meste af den lange kyststrækning på øen Unst. Kysten er undersøgt for hele eller dele af bådhus (nauster) samt eventuelle andre spor efter opbevaring af både i det kystnære område. Omkring 25 mulige bådhus er identificeret, positionsbestemt, groft opmålt og skitseret samt fotograferet. Denne indledende undersøgelsesmetode er blevet foretaget som en form for prøveundersøgelse forud for en egentlig arkæologisk udgravning. Det har været muligt at registrere bådhusenes topografiske placering og morfologiske træk. En datering af bådhusene er ikke mulig ud fra disse karakteristika alene, men må afvente resultaterne af kommende arkæologiske udgravninger. Ud over systematiske udgravninger af bådhusene vil det være væsentligt at foretage topografiske og geofysiske undersøgelser i områderne omkring bådhusene.

I 1999 blev der i forbindelse med rekognoscering på øen Balta, der ligger lige øst for Unst, gjort en spændende iagttagelse af en samling spidsovale stensætninger som på grund af deres konstruktion og generelle karakter ledte tanken hen på de skibssætninger der kendes fra det skandinaviske område (fx fra Lindholmhøje v. Aalborg). Foruden stensætningerne fandtes forskellige anlæg fra jernalder (runde huse?) og yngre stenalder (grave) i området.

Området med stensætningerne blev i løbet af sommerhalvåret 2000 underkastet en topografisk rekognoscering, og hver struktur blev opmålt med totalstation (to punkter for hver), beskrevet, positionsbestemt og fotograferet. Et mindre udvalg af de forskellige stensætninger blev desuden tegnet i målestok 1:10.

I år 2000 blev der ligeledes med økonomisk støtte fra Historic Scotland foretaget geofysiske undersøgelser af det berørte område. Undersøgelserne blev foretaget i samarbejde med Bradford University, der regnes for eksperter på netop dette område. Rapporten fra de geofysiske undersøgelser var endnu ikke modtaget ved årets udgang.

Vikingskibsmuseet vil i de kommende år arbejde videre med disse specielle anlæg, der - som nævnt - er velkendte i det skandinaviske område, men ikke tidligere har været underkastet nøjere arkæologiske undersøgelser i det britiske område.

Søfartstekstiler

I 1998 bevilgede EUs Raphael program midler til et to-årigt, internationalt forsknings- og formidlingsprojekt om søfartstekstiler. Projektet fungerede som et samarbejde mellem Vikingskibsmuseet i Roskilde, Vitenskapsmuseet i Trondheim (N), Lödöse Museum (S), National Museum of Scotland (UK), Manchester University (UK) samt Tømmerviken Textilværksted (N) og en række håndværkere fra hele Norden. Projektet kunne afsluttes med indsendelsen af den endelige rapport til EU-kommissionen i januar 2000.

Et af projektets mål har været at skabe forudsætninger for at identificere sejlstoffer i det arkæologiske materiale, og dermed skabe bedre grundlag for forskning i og rekonstruktion af vikingetidens og middelalderens råsejl.

Det er et grundlæggende problem for forskningen at der ikke findes tydelige arkæologiske forlæg for sejldug og -konstruktion. Med mindre der findes helt karakteristiske detaljer - som fx det lille syede øje på fragmentet fra Trondenes der findes i Vitenskapsmuseets samling i Trondheim - er det stort set umuligt at fastslå om et henvend tusind år gammelt stoffragment har været anvendt til sejl.

Sejlet er imidlertid et markant stykke tekstil. Mens en sømandsdragt kan være svær at udskille fra andre arbejdsdragter på grundlag af egenskaber og slid, er kravene til sejlstoffet, og de belastninger, det udsættes for, ikke lig mange andre stoffers. Projektets idé har derfor bl.a. været at etablere et grundlag for at følge de forandringer der efter mange års brug kan iagttages i sejldugen.

Inden for rammerne af projektet har Tømmerviken Tekstilværksted fremstillet et 90 m² stort sejl af uld til vikingskibsmuseets rekonstruktion af Skuldelev 1-skibet. Sejlet er fremstillet på grundlag af Trondenes fragmentet som er en 2/1 kiper med 8 trendtråde og 5 islættråde pr. centimeter. Fibre, tråde og dug er blevet analyseret og dokumenteret på Manchester University, UMIST.

Ved afrapporteringen af projektet i januar var der således skabt et sejl og en fuldstændig dokumentation af den "rå" dug. Næste fase: iagttagelsen af forandringer i dugen, kunne dermed begynde.

Før sejlet i bogstaveligste forstand gik i luften i august, blev hele sejldugen delt ind i et "net" af kvadrater på 20x20 cm. Hjørnerne af hvert kvadrat blev syet ind i dugen, og trådenes antal og indbyrdes vinkel blev dokumenteret af tekstilhåndværker Anna Nørgaard. Efter den første indsejling blev kvadraternes størrelse, trådtal og vinkel igen dokumenteret. Denne procedure vil blive fortsat i de kommende år med henblik på at klarlægge eventuelle forandringer og forandringernes placering i sejlet (det er forventeligt, at forandringer vil fremtræde tydeligst i de mest belastede områder af sejlet). Yderligere vil der om en årrække blive udtaget tråde til analyse i laboratoriet på Manchester University, UMIST, med henblik på at undersøge om der er opstået tydelige og karakteristiske slidforandringer i de enkelte tråde - bl.a. som følge af de gentagne stræk dugen udsættes for under sejlads.

Efter indsejlingen blev sejlet smurt med en blanding af hestemankefedt, okker og tjære og efterfølgende med en blanding af oksetælle, okker og tjære. Denne behandling "lukker" den åbne ulddug og nedbringer luftgennemstrømningen til nær 0.

Uldsejl - tanker efter 23 års forskning

Det 90 m² store ildsejl til Skuldelev 1-kopien Ottar er den foreløbige kulmination på 23 års forskning i ildsejl. Erik Andersen, der har forestået arbejdet, har gjort sig tanker om hvordan arbejdet har været grebet an.

Forskellige ildstoftyper i vikingetid og nyere tid

Det billede der foreløbig tegner sig er at man afhængig af lokalområde, ressourcer og tradition har opereret med 3 vævetyper eller bindinger i ildsejlsstof. Dét man i dag kalder 2 skaft (1 tråd over og under 1 tråd), 3 skaft (2 tråde over og under 1 tråd) og 4 skaft (2 tråde over og under 2 tråde) - i gammel tid kaldt "einskept", "tuskept" og "priskept". Både den lodrette trend og den vandrette islet ser generelt ud til at have været en-trådet med højrespinding (z) i trenden og højre eller venstre (s) spinding i islættet afhængig af bindingerne.

Går man tilbage til midten og slutningen af 1000-tallet, Skuldelevskibenes tid, har alle tre bindinger formentlig været brugt i ildsejl. På grundlag af det tilgængelige arkæologiske materiale (Trondenes fragmentet) har museet dog hidtil koncentreret sig om 2/1 kiper (tuskept) ved fremstillingen af ildsejl til rekonstruktioner af vikingeskibe. Denne stoftype er iøvrigt også dokumenteret i det etnologiske materiale fra Norden.

Efter vikingetid og middelalder overlevede ildsejlet helt op i 1800-tallet i et stort område strækkende sig fra Island og Færøerne ned over Hebriderne, Shetland, Norge, Sverige og Finland. I Norge er der stadig bevarede ildsejl eller rester af disse til rådighed for forskningen, mens der formentlig findes et stort, uerkendt kilde- og 'fundmateriale' i de øvrige områder.

På Island og Færøerne blev tråd til ildsejl spundet på håndten langt op i tiden, ligesom stoffet blev vævet på opstadvæv. På Færøerne kunne man i hvert fald væve stoflængder på 9 alen (ca. 5 m) hvilket var tilstrækkeligt til de lave færøske råsejl. På Island var man i middelalderen og senere i stand til at væve ubrudte længder på 20 alen eller henvend 11 m på opstadvæv. At disse længder ikke var ualmindelige i middelalderen antydes af udgravninger i Gården under sandet på Grønland, hvor resterne af en opstadvæv er fundet med en rullebom, der i størrelse og form er identisk med den bomtype, der brugtes på norske opstadvæve i 1700- og 1800-tallet

Ved fremstillingen af den store mængde 2/1 kiper ulddug til Ottars sejl blev trådene spundet på hjulrok og stoffet vævet på horisontalvæv (skaftvæv). Sideløbende blev der fremstillet flere store stofprøver på opstadvæv med tråd, spundet på håndten. Dette parallelforsøg viste at kvaliteten af det opstadvævede produkt var fuldt på højde med kvaliteten af det horisontalvævede. Opstadvæven er imidlertid væsentlig langsommere at arbejde på - hvilket også fremgår af islandsk materiale fra 1800-tallet. Baseret på erfaringerne fra parallelforsøgene ville 5 personer kunne spinde og væve stoffet til Ottars sejl på et år. Et sejl der formentlig vil kunne holde 30-50 år.

Råsejlstypen

Vi arbejder bevidst med en type af råsejl, der er sammensyet af lodret dug i ubrudt længde. Denne type kan på én gang følges langt tilbage i tiden, og samtidig helt frem til nyere tid hvor sejl af uld, hør og bomuld blev opbygget på samme måde.

Når vi bruger dug i ubrudt længde, skyldes det dels en antagelse af at de anvendte længder (ca. 11 m på Skuldelev 1-skibets sejl) også var mulige at producere i 1000-tallet, dels en vurdering af at sejlets styrke, form og effektivitet ikke er væsensforskellig i et sejl med ubrudte duglængder og i et sejl hvor hver enkelt længde er sammensat af to eller tre stykker.

Dugen syes - ligesom på nyere tids traditionelle råsejl - sammen med rundsøm der giver helt glatte samlinger på forsiden. På råsejl er forsiden altid den samme på bidevind hvor undertrykket giver en stor vindhastighed, der helst skal passere uhindret.

Sejlet har tværgående rebforstærkninger på bagsiden. De skal først og fremmest styrke dugen under rebning, og de påsyes så de ikke låser dugens bevægelser.

Valget af denne råsejlstype gør det muligt at vurdere forskellige uldstoftyper og kvaliteter - uden fx diagonale forstærkningsbånd må ulddugen 'klare sig selv' og er derfor lettere at vurdere. Samtidig er resultaterne direkte sammenlignelige med sejldug af hør, bomuld og duadon (for nu at medtage et moderne materiale).

Det ikonografiske materiale og vævelængden

I det ikonografiske materiale optræder en større variation af råsejlstyper - hér findes ikke blot lodret dug, men også skakbræt- og rudermønstrede sejl og sejl med diagonale bånd. Selvom museet har valgt udelukkende at arbejde med sejl der er opbygget af lodret dug, har arbejdet givet en erfaring der kan indgå i overvejelserne om hvad det er, det ikonografiske materiale viser.

Hvordan er fx de skakbrætmønstrede sejl, som bl.a. ses på de gotlandske billedsten, fremstillet? Det har været fremført som en teori at den tidligere vikingetids opstadvæve ikke kunne væve stofbaner der var længere end vævens højde. Sejlene måtte derfor syes sammen af flere mindre stofstykker. Man kan endvidere forestille sig at hver husstand i et område leverede en 'firkant' (ligesom det er dokumenteret i forbindelse med produktion af sejl på Shetlandsøerne i nyere tid). Man kan også forestille sig at de firkantede felter har haft forskellige farver.

Rent teknisk har et sejl, sammensat af mange mindre stykker sammensyet med rundsøm, formentlig kunnet fungere udmærket.

De gotlandske billedsten viser også sejl med tynde diagonale streger. Det kan være sejl der er sammensyet af mange mindre stofstykker - hvilket ikke virker sandsynligt. Det kan også være diagonale forstærkningsbånd der skal styre en lidt for løs og elastisk dug (det skal tilføjes at det slet ikke er sikkert at billedstenene viser sejl af uld). Eller det kan være en kombination af forstærkningsbånd og dekoration.

De diagonale mønstre kan senere følges som farvede stofbånd i såvel skriftligt som ikonografisk kildemateriale, uden at det kan fastslås, om deres funktion har været forstærkning af en 'levende' dug, dekoration eller en kombination af begge dele.

På nogle af sejlene er diagonalbåndenes opbygning fremhævet i det punkt hvor de krydser hinanden. En detalje der er næsten identisk med dekorationerne på bl.a. slædekarmene fra Osebergfundet. Mønstret, vist såvel i bånd som streger, var i det hele taget almindeligt i tiden. Til lands og til vands. Og man må ikke se bort fra betydningen af det dekorative formål der holdt sig helt op i 1300-tallet - hvilket fremgår af et kalkmaleri i Brejninge Kirke fra slutningen af 1300-tallet der viser farvede diagonale bånd på begge sider af sejlet.

Det ikonografiske materiale er et vigtigt forskningsmateriale, men det må anvendes med stor kritisk sans og med udgangspunkt i en velfunderet materialeforståelse. Man kan således ikke slutte fra den afbildede sejloppbygning til anvendte materialer - og fx påstå, at sejl, der er bygget op af lodret dug uden diagonale streger eller bånd, er lavet af hør eller hamp. De kan, som museets forskning og eksisterende traditionelle sejl viser, også være lavet af uld. Omvendt kan hørsejl udmærket have været forsynet med forstærkninger, farvede bånd mv., diagonalt eller lodret over samlingerne.

Afslutningsvis kan det til den teoretiske diskussion om uldsejl bemærkes at man bør være forsigtig med udviklingsteorier om en løbende forbedring af uldsejl fra sen vikingetid op i nyere tid. Avancerede sejlbadsskrog som Skuldelev 1 og 3, og avancerede sejl- og robådsskrog som Skuldelev 2, 5 og 6 har forudsat et tilsvarende kvalitetspræget sejldugprodukt.

Sejladsforsøg Hjortspringbåden

Fra den 30. august til den 3. september afholdtes fornyede forsøgssejladser med rekonstruktionen af Hjortspringbåden i samarbejde med Hjortspringbådens Laug, stud.mag. Nadia Haupt og Fred Hocker fra Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter samt et par kano- og kajakklubber, ikke mindst "Kano- og Kajakklubben Nord" fra Furesøen.

Under de praktiske forsøg i 1999 havde det vist sig at padlerne fra Hjortspring Lauget og Vikingskibsmuseets Kursuscenter ikke havde den fornødne erfaring i padling, endside den nødvendige træning og fysik, der skulle til, for at kunne sammenligne Hjortspringbådens præstationer med det den må have kunnet omkring 350 f.Kr. med en besætning af unge krigere ombord. Som topfart var kun nået 5 knob mod de forventede 8. Derfor blev der i 2000 taget kontakt med en gruppe elitepadlere der havde stor erfaring med konkurrencer i Dragebåd. Dragebådene er lange kanoer efter kinesisk tradition. De er på størrelse med Hjortspringbåden og ligner den meget, dog er de fladere uden spring og meget lettere. De vejer ca. 250 kg mod jernalderbådens ca. 550 kg, og kan under konkurrence drives op på forbløffende hastigheder nær 15 knob.

Med dette hold, hvis ydeevne må være det tætteste vi i dag i praksis kan komme en original jernalderbesætning, opnåede Hjortspringbåden virkeligt ca. 8 knob i en kort sprintperiode på roligt vand i den beskyttede Dyvig på Als. Et andet hovedresultat af dette års forsøg var at bådens sødygtighed viste sig større end først antaget. Den 3. september blæste det fra omkring nordvest med kulingsstyrke. Det lykkedes at overtale bådlaugene til at foretage et forsigtigt fremstød ud af Dyvig mod åbent vand i Als Fjord. Herunder klarede Hjortspringbåden sig fint i 1 m sø hvor det lykkedes at holde en fart på 3-4 knob der dog momentvis var nede på 2 knob i de skrappeste søer. Som dokumentation for dette, blev der omend med besvær optaget en video fra en ledsagebåd. Hele materialet, om bygning af og sejlad med jernalderbåden illustreret med fotos og ikke mindst den opsigtsvækkende video, blev præsenteret af en repræsentant fra Bådlaugene og Nadia Haupt ved den internationale skibs- og båd kongres i Venedig d. 5.-8. december hvor det vakte en del opmærksomhed.

For at undersøge bådens 'rækkevidde' som krigsskib, er der aftalt endnu en forsøgsrække i maj 2001. Her vil man forsøge om det er muligt at padle Als rundt i ét stræk.

Projekt Vikingeværktøj

Vikingskibsmuseet har i snart 20 år arbejdet med rekonstruktion og bygning af vikingeskibe. I alle årene har kopier af værktøj fra især norske og svenske værktøjsfund været brugt til arbejdet. Når der stort set ikke er anvendt kopier af danske fund, skyldes det blandt andet at disse fund er sparsomt publiceret - og sjældent på en måde der umiddelbart gør det muligt at fremstille kopier.

Da det blandt andet er et mål for Vikingskibsmuseets rekonstruktionsarbejde at give et kvalificeret bud på hvordan og med hvilke redskaber vikingetidens skibe blev bygget, blev det i februar besluttet at indlede en undersøgelse der skal give et overblik over hvad der findes af værktøjsfund fra vikingetiden på de danske museer. Bådebygger Thomas Finderup, der har mange års praktisk erfaring med værktøjsbrug, har forestået undersøgelsen.

En skriftlig henvendelse gav svar fra 40 museer. På grundlag af disse besvarelser udvalgte et antal museer som efterfølgende blev besøgt: Nationalmuseet, Trelleborg, Odense, Kolding, Ribe, Randers, Hobro, Ålborg, Moesgård, Thisted og Den Gamle by i Århus. Værktøj, rubriceret under vikingetid, blev tegnet og fotograferet, og fundrapporter blev gennemgået for oplysninger der kunne være med til at give en mere præcis datering. Alle steder har man været meget imødekommende og hjælpsomme. (I det kommende år planlægges besøg på yderligere 3-4 museer - bl.a. på Langeland og i Schleswig).

Ved årets udgang var ca. 250 stykker værktøj opmålt og tegnet, og ca. 50 tegninger var modtaget fra andre museer. Alle tegninger og fotos lægges ind på en database.

Desværre er det langt fra alt der med sikkerhed kan dateres. Men undersøgelsen har givet os flere valgmuligheder når vi skal vælge kopiværktøj. I forbindelse med bygningen af Skuldelev 2-kopien får vi blandt andet fremstillet kopier af to økser (se foto). Økser af denne type vil normalt ikke vil blive betegnet som arbejdsøkser, men vi vil afprøve deres anvendelighed til plankehugning.

Under projektet er der et tæt samarbejde med Nationalmuseets Arkæologiske Værksted der i forbindelse med dokumentationen af Roskildeskibene bl.a. iagttager og dokumenterer spor af værktøj på skibstømmeret. Disse iagttagelser kan relateres til de enkelte værktøjsfund, og sammenholdes med de spor, kopiværktøjet afsætter ved brug.

Når de indsamlede data fra Danmark er færdigbehandlet, er det et ønske at udvide undersøgelsen til også at omfatte fund fra Norden og fra hele "vikingernes verden".

Udover at etablere et overblik over det eksisterende fundmateriale, håber vi at undersøgelsen kan give svar på en række konkrete spørgsmål vedrørende værktøjstyper, anvendelsesområder, typologisk udvikling o.lign. Er det for eksempel muligt at udskille tydelige øksetyper i materialet? Og kan de relateres til bestemte formål - som fældning eller plankehugning? Kan der påvises en typologisk udvikling over tid eller en geografisk bestemt variation i de enkelte typers udformning? Kan der påvises jernkiler til kløvning af stammerne? Hvilke typer bor og høvle findes? Kan der påvises knibtænger til afkortning af søm?

Samlinger, arkiver og lokaler

Udlån

Estrid, kopien af den lille, klinkbyggede båd fra Gislinge Lammefjord, blev i februar udlånt til udstillingen "Ferie 2000" i Bella Centeret.

Estrid blev i juni måned udlejet til udstilling på konferencen "Dynamik Ports, 2000" i Øksnehallen.

Fotoarkiv og bibliotek

Der er i årets løb indgået 7324 fotografier til museets arkiv.

Biblioteket havde ved årets udgang en bestand på 1504 bøger og tidsskrifter samt ca. 200 årsberetninger, årbøger og lignende.

Bevaring

Klimaet i Vikingskibshallen har gennem hele året været stabilt med hensyn til temperatur og relativ luftfugtighed.

Lokaler

I foråret 2000 blev en række forbedringer gennemført på museumsøen på grundlag af en donation fra Arbejdsmarkedets Feriefond: Et åbent naust blev opført ved værftspladsen, det eksisterende halvtag på aktivitetshuset blev udvidet og et nyt halvtag blev etableret på sejladsdepotet. Derudover blev flisearealet ved aktivitetshuset udvidet så det nu omfatter i alt 200 m².

Ved indgangen til år 2000 kunne en ny administrationsbygning på i alt 680 m² tages i brug. Bygningen er tegnet af arkitektfirmaet Vilhelm Lauritzen A/S, og indgår i "Vestprojektet". Den samler museets faglige, administrative og tekniske personale, og indeholder bibliotek, arkiv

og møderum.

I april åbnede museets nye restaurant. Bygningen er på 840 m² med udendørs arealer på ca. 200 m². Bygningen indeholder et stort åbent restaurationslokale, selskabslokaler, køkken med personalefaciliteter, gæstetoiletter, garderobe, elevator og teknikrum. Derudover er der to uopvarmede skurer til affald, emballage, lager mv. Bygningen er tegnet af arkitektfirmaet Vilhelm Lauritzen A/S, og er en del af "Vestprojektet". Restauranten er bortforpagtet til Roskilde Hallerne.

Udstillinger og andre arrangementer

Den permanente udstilling

Billedfrise og modeller om Skuldelev-spærringens funktion

Arbejdet med en billedfrise og model om Skuldelev-spærringens funktion fortsatte i år 2000. Modelbygger Morten Grønæk færdiggjorde de fem panorama-modeller der sammen med Flemming Baus akvareller danner rammen om udstillingen. Modeller og akvareller blev sat på plads i et langt montreforløb opbygget i den tunnel der fører fra Skuldelev 3 over til Skuldelev 1.

Tilbage er nu arbejdet med de mange tekster der skal fortælle historien om Skuldelev-spærringens funktion. Historien skal handle om et tænkt norsk angreb på Danmarks hovedstad, Roskilde, i slutningen af 1000-tallet. Modeller, akvareller og plancher skal fortælle hvordan dette fiktive angreb kunne være foregået for over 900 år siden. Plancherne skal bl.a. handle om den norske flådes mobilisering og sejlads fra det sydlige Norge til indsejlingen af Roskilde fjord, og Panoramaet vil vise flådeangrebet fra det begynder ved indsejlingen til fjorden. Erik Andersen og Anne-Christine Larsen arbejder med tekster til udstillingen der åbner i løbet af 2001. Der er desuden planlagt et katalog med billeder og tekster fra udstillingen.

Udstillingen er muligjort takket være en donation fra Dansk-Fransk Fonden.

Særudstillinger i Vikingskibshallen

Jukung-både fra Barito Bassinet, Borneo

Den 10. februar 2000 kunne Vikingskibsmuseet præsentere særudstillingen "Jukung-både fra Barito Bassinet, Borneo" og den engelsksprogede bog "Jukung-Boats from the Barito Basin, Borneo" af Erik Petersen.

Udstillingen og publikationen var resultatet af et mangeårigt, nært samarbejde med tidligere byplanarkitekt Erik Petersen som i store dele af året er bosat på Sydborneo. Her har han i en årrække studeret den lokale bådebygningsindustri hvor omkring 2000 bådebyggere producerer forskellige typer jukung - både bygget over udhulede træstammer, udspændt over ild.

Jukung typerne varierer i størrelse fra den mindste familiekano der blot er 4-5 m lang til den største, 'giganten', en fragtbåd på 25 m. Mellem disse to findes bl.a. kagesælgerens kano, den havgående fiskerbåd og katamaran-færger.

Udstillingen blev vist til udgangen af året, hvorefter to af bådene og omkring 50 museumsgenstande, som tilhører Vikingskibsmuseet, blev gjort klar til registrering for senere deponering på Moesgård Museum.

Bogen giver detaljerede beskrivelser af jukung typerne, byggeprocessen, redskaberne og det træ som benyttes. Og i et historisk afsnit beskrives de lokale forhold i Barito Bassinet omkring år 700 hvor en del af dayakerne migrerede til Madagaskar, formentlig i tidlige

udgaver af jukunger. De 186 illustrationer består af opmålingstegninger af 15 jukung-typer, 17 kort, 100 fotos og utallige instruktive skitser, alle udført af Erik Petersen. Bogen har modtaget støtte fra Velux Fonden af 1981.

Vikingerne i Irland

20. juni åbnede årets anden særudstilling "Vikingerne i Irland". Udstillingen var blevet til i et samarbejde mellem Vikingeskibsmuseet, National Museum of Ireland, Den irske Ambassade i Danmark og Kongelig Dansk Ambassade i Dublin. Vikingeskibsmuseet havde til denne udstilling modtaget økonomisk støtte fra År 2000 Fonden.

Udstillingen åbnede på en meget varm sommerdag som stod i Irlands tegn. Den irske kulturminister Síle de Valera forestod selve åbningen, den irske nobelprisvinder Seamus Heaney læste op af sin nye fortolkning af det engelske digt Beowulf, og musikeren Helen Davies Mikkelborg akkompagnerede arrangementet med musik spillet på keltisk harpe.

Det er Vikingeskibsmuseets nye særudstillingsrum - det tidligere cafeteria - der danner de ydre fysiske rammer for udstillingen som vil blive vist helt frem til 30. december 2001.

Udstillingen handler om vikingernes tilstedeværelse i Irland i en periode, der varede i mere end 400 år, fra vikingetidens allertidligste begyndelse til anglo-normannernes indtog i 1171. Den handler om tiden før og under vikingernes tilstedeværelse i Irland, men koncentrerer sig mest om fundene fra Dublin der blev vikingernes vigtigste og mest betydningsfulde handelsby. Udstillingen sætter fokus på mødet mellem den nordiske og den irske kultur, og den beskriver karakteren af dette kulturmøde og den direkte kontakt som afspejles i skriftlige kilder og sprogligt materiale (bl.a. Ulster Annalerne, Book of Kells, nordiske stednavne og sproglige låneord) og ikke mindst i de arkæologiske fund.

Blandt klenodierne i udstillingen er to irske mesterstykker der begge er fornemme repræsentanter for irsk metalkunst. Det ene er den såkaldte Clonmacnoise krumstav (11. og 15. årh.) der indeholder elementer af den irske Ringerike-stil, og desuden viser tydelig indflydelse fra den efterfølgende Urnes-stil. Det andet mesterstykke er Soiscél Molaise skrinet (første fjerdedel af 11. og 15. årh.). Skrinet er det ældste overleverede irske skrin, og det indeholder elementer af vikingetidens Borre-stil hvorfra elementer blev optaget i irsk kunst i 10. og 11. århundrede.

Kulturmødet mellem vikingerne og irerne kan tydeligt ses i de mange fund der vises i udstillingen. De to kulturer var som udgangspunkt meget forskellige. Vikingerne kom som "søkonger" til en udpræget landbrugskultur der vendte ryggen mod havet. De kom med deres nordiske/hedenske religion til et kristent samfund med rige klostre og lærdomscentre. De kom med et sprog der byggede på en anden sprogstamme end den irsk/keltiske. De kom med deres egne traditioner for navngivning, historiefortælling, påklædning, husbygning og indretning af hjemmet. De kom med en materiel kultur og med et kunstnerisk stiludtryk der adskilte sig fra det irske - og de så anderledes ud.

Et af de allertidligste synlige beviser på kulturmødet mellem vikingerne og irerne er to Berdal-spænder der er fundet ved Kilmaham, og som vises i udstillingen. Disse skålførmede spænder er et eksempel på skandinaviske smykkeformer fundet og formentlig fremstillet i Dublin i den tidlige vikingetid. Et andet eksempel, på hvad vikingerne også bragte til den irske kultur, er skibsbygningskunsten. Vikingeskibsmuseets 30 m lange krigsskib Skuldelev 2, der blev bygget i Dublin i 1042, er et af de fornemste beviser på den direkte kontakt mellem irerne og vikingerne.

Klædedragten og sproget var noget af det vikingerne i Irland opretholdt som en manifestation af deres kulturelle identitet gennem flere hundrede år. Historien om vikingernes ekspansion og bosættelse i Irland kan på mange måder bidrage med en

historisk dimension i den nutidige debat om integration og udviklingen af det flerkulturelle samfund - vikingerne kan i mange henseender sidestilles med nutidens indvandrergrupper, og deres historie i Irland kan tjene som et historisk eksempel på det potentiale og den dynamik der kan ligge i mødet mellem meget forskellige kulturer.

Vikingerne etablerede hurtigt kontakt til irerne. De virkede som lejesoldater for de irske konger, de indgik ægteskaber - ofte politiske - med irske kvinder, og de handlede med irerne. Men det er spørgsmålet om de blev integrerede i den irske kultur og blev irske. Vikingetiden i Irland varede over 400 år, og hovedparten af de irske vikinger var født i Irland. De levede deres liv i Irland, og de døde i Irland. Set i et moderne perspektiv var de op til 15. generations indvandrere. Alligevel omtales denne gruppe af nordiske indvandrere som "vikinger" gennem så lang en periode, fordi de ikke blot opretholdt tætte forbindelser til hjemlandene, men også fastholdt deres kulturelle særpræg i en sådan grad, at de tydeligt kunne genkendes - og adskilles fra den irske kultur - i det arkæologiske og det sproglige materiale.

Vikingskibsmuseet udgiver i 2001 bogen "The Vikings in Ireland" der uddyber forskellige tværvideenskabelige emner omkring vikingetidens Irland. Artiklerne er skrevet af irske, engelske og danske forskere og er redigeret af Anne-Christine Larsen. Bogen har modtaget støtte fra Kongelig Dansk Ambassade i Dublin og fra År 2000 Fonden.

Særarrangementer i Vikingskibshallen

Schubertkoncerter

I august 2000 afholdt Schubertselskabet en række velbesøgte koncerter i Vikingskibshallen i forbindelse med Schubertiaden 2000 i Roskilde.

Følgende koncerter blev afholdt:

- 13. august Vienna Brahms Trio
- 15. august Mithras Oktett
- 17. august Philharmonia Quartett Berlin
- 24. august Salzburg Chamber Soloists
- 29. august Katrine Gislinge
- 31. august Wiener Schubert Ensemble

Yderligere blev der afholdt følgende foredrag på museumsøen:

- 19. august Dr. Joachim Reiber, Wien
- 26. August Steen Høgel

Museumsø og -havn

Værftet

Værftet har i årets løb beskæftiget 8 bådebyggere, 2 bådebyggerlærlinge, 1 rigger, 1 snedker og billedskærer, 1 praktikant under den fri ungdomsuddannelse. Værftet har desuden haft 10 praktikanter fra Folkeskolen, Naturskolen mv. i perioder fra 1 dag til 3 uger.

Bådsamlingen

Samtlige både er blevet gennemgået og bragt i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand. Alle de både, der bruges til sejlads med publikum, er desuden godkendt af Skibstilsynet.

En nybygget færøsk ottemannafare blev søsat fra bådeværftet i maj måned. Båden er indgået i museets bådsamling og bruges til sejlads med skolebørn.

Rekonstruktionen af Skuldelev 1-skibet Ottar

Den 5. august blev den nybyggede rekonstruktion af Skuldelev 1-skibet navngivet og søsat fra Vikingskibsmuseets bådeværft. Med vand fra Maglekilden navngav bådebyggerlærling

Pernille Voss skibet: Ottar (efter en norsk købmand fra 800-tallet, som efterlod en beskrivelse af en skibsrejse fra Nordnorge til Hedeby). Derefter blev skibet "sunget i vandet" på norsk maner under kyndig ledelse af den norske bådexpert, Jon Godal. Ca. 80 råsejlsbådelags-medlemmer fra nær og fjern lagde ryg og skuldre til, da det knapt 6 tons tunge skib skulle løftes og skubbes i vandet. Flere tusinde mennesker var mødt op for at overvære søsætningen. Der var helt stille i minutterne før skibet gled i vandet, og det var helt overvældende, da skibet endelig gled det sidste stykke, og blev modtaget med jubel, klap og tudende tågehorn, til tonerne af violinmusik, komponeret til lejligheden af Poul Christiansen.

Inden søsætningen havde der været hektisk aktivitet på værftet. Fra marts var 15 biter og knæ, 10 første-lags bjælker med knæ, 5 anden-lags bjælker, 30 oplængere, 16 vandretliggende knæ, 4 skot, 2 stævknæ, ror, rorvorte, essing, fenderliste, spil, dørk og meget, meget mere blevet fremstillet.

Bådebyggerne måtte i skoven for at skaffe mere krumtræ. Enten fordi de stykker, der allerede var skaffet hjem, viste sig at være rådne, eller fordi de flækkede under tilhugning. Eller måske fordi det bare er sådan at der i forbindelse med rekonstruktion af skibe altid vil være problemer og detaljer som man først får løst eller først får øje på når man så at sige står med skibet 'i hænderne'.

Den vigtigste kilde til rekonstruktionen er naturligvis det originale skib, en uudtømmelig kilde af svar på de spørgsmål, der vedblivende dukker op i en rekonstruktionsproces. Hvilket værktøj har været brugt, hvordan har det været brugt? Hvilke træsorter er benyttet, og hvordan er råtræet udnyttet i skibet? På originalen kan det bl.a. ses at plankerne er høvlede, mens indtømmeret ikke er - hér ses tydelige spor efter økser. Man kan også tydeligt se at datidens bådebyggere har stået oppe i skibet og tilpasset fx de vandrette knæ ind over oplængere og knæ; de har fjernet materiale - groft, men præcist.

Det er detaljer, men disse detaljer har givet os et håndværksmæssigt udgangspunkt for at vurdere, hvordan skibet skal bygges dér hvor der ikke længere findes noget tilbage på originalen. Indtømmeret i styrbord side (som ikke findes) er derfor ikke blot kopieret hovedløst fra den modsatte side, men er lavet efter de principper som vi mener at kunne læse ud af bagbord side. Med samme værktøj og samme tilpasningsteknik og samme udnyttelse af materialet (oplængeren laves i den facon som træet er vokset i for at følge træets fibre). Det betyder, at siderne kan se forskellige ud, men teknisk set er ens.

Dele, der ikke findes på det originale skib, for eksempel spillet, roret og masten, er så vidt muligt rekonstrueret ud fra arkæologiske fund fra samme periode og tradition. I den forbindelse har erfaringer med andre rekonstruktioner - ikke mindst tidligere rekonstruktioner af Skuldelev 1-skibet - været væsentlige.

I ugen efter søsætningen blev Ottar rigget op med en rig af hamp, lindebast og hestehår. Det 90 m² store uldsejl blev syet under råen, og 17 tons ballaststen blev lagt på plads i skibets lastrum. Derefter begyndte den første indsejling hvor der skulle etableres balance mellem skrog, rog og ror. Det var ikke helt uden besvær at manøvrere det tunge skib ud og ind af havnen uden motor og rundt på den smalle fjord. Men i løbet af august kom Ottar i balance, og de indledende sejladser har vist at skibet er villigt til både stagvendinger og kovendinger, og det efterlader sig så at sige ikke spor på vandet når det sejler. På en halv vind i 9 m/sek blev der logget en fart på 8 knob.

Et skibslag "Knarrlauget af år 2000" blev dannet omkring skibet. Medlemmer fra lauget har sammen med rebslagere, bådebyggere, sejlmagere og rekonstruktører været mandskab på de første sejladser. Når skibet er sejlet ind, og besætning har samlet tilstrækkelig erfaring, indledes de egentlige forsøgssejladser der skal give os ny viden om skibets sejlegenskaber under forskellige forhold. Det er bl.a. planen at afprøve skibet langs den vestnorske kyst og

på Nordsøen - muligvis sammen med en anden Skuldelev 1-kopi, "Borgunnknarren" fra Sunnmøre Museum i Ålesund, Norge.

Ottar er bygget på grundlag af en donation fra Arbejdsmarkedets Feriefond.

Projekt Fuldblod på havet: Rekonstruktion af Skuldelev 2-skibet

Takket være en generøs donation fra Tuborgfonden var det i september muligt at indlede det hidtil største rekonstruktionsprojekt ved Vikingskibsmuseet: En rekonstruktion af Skuldelev 2-skibet.

Første udfordring: Køl og stævne

At rekonstruere et 30 meter langt skib fra vikingetiden i fuld størrelse er en ualmindelig stor udfordring! At bygge det med datidens teknikker, med datidens høje kvalitetskrav og med forventninger til ikke bare at genopdage nye sider af vikingernes sublime byggetraditioner, men også at få indsigt i samfundet, organisationen, landskabet osv. omkring langskibene, og efterfølgende at formidle alle disse 'opdagelser', er lidt af en mundfuld.

Den første udfordring kom, ikke uventet, da træet til den 18 meter lange køl skulle findes. At finde et egetræ med 18 meter ren kævle til kronen er ikke let, og adskillige hektar egebevoksning blev gennemtravet, før den blev fundet ved Maribo. Under sådanne traveture spekulerer man på hvordan skoven i vikingetiden kunne producere disse store, nærmest fejlfri egekævler. Hvordan så skoven egentligt ud? Hvor stort et skovareal lå i vikingetiden til grund for bygningen af et 30 meter langt skib? Disse spørgsmål søges i forbindelse med projektet belyst gennem en systematisk indsamling af data omkring alt det træ der hjemtages til rekonstruktionen: Voksested, årringsbredder, forbrugt træ, spild ved kløvning, spild ved tilpasning, kasseret træ, og ved kontakt til skovhistorikere og andre træspecialister.

Den 18 meter lange køl (med tværsnittet: 17,5 cm i højden x 21,5 cm i bredden) støder i hver ende op til et mellem-kølstykke på henholdsvis 3,22 meter og 4,5 meter. Disse støder op til en lot for og agter som skaber overgangen til stævnene. Stævnene er cirka 4½ m høje i alt. De består af tre stykker: Det nederste stævnestykke på ca. 1 meter, stævnen på ca. 1,5 meter og stævntoppen på ca. 2 meter. En flig af stævntoppen, stævnen og nederste stævnestykke er bevaret. Alle dele er af egetræ. Stævntoppen er rekonstrueret med inspiration fra en vikings grafitti på en kirkeport i Fantoft kirke, Norge.

Ved årets udgang var kølen strakt og stævnene rejst på beddingen ved værftet. Det næste år vil gå med at kløve 10-15 store egekævler, hugge og tilpasse 1.-7. bordgang som er bunden i skibet. Herefter skal bundstokkene lægges i.

Rekonstruktionen af dette langskib fra vikingetiden vil foregå de næste fire år på Vikingskibsmuseets bådewærft. Projektet kan, som sagt, gennemføres takket være en generøs donation fra Tuborgfonden. En donation fra Carlsbergs Mindelegat for Brygger I.C. Jacobsen gør det muligt at gennemføre en dokumentation af projektet på film..

Rekvirerede opgaver

Den store Gokstadbåd

Vikingskibsmuseet har modtaget en privat bestilling på en rekonstruktion af den største af de tre småbåde fra Gokstadvundet. Båden skal laves med samme værktøj, teknikker (kløvning, håndsmedede nagler) og materialer (træ, uldsejl, basttov) som oprindeligt har været benyttet.

Udgangspunktet for bygningen er en rekonstruktionstegning udført af F. Johannesen i 1948. Denne tegning har også ligget til grund for tidligere rekonstruktioner som har haft en række uheldige sejlegenskaber. Med dette i baghovedet rejste bådebyggerne Søren Nielsen, Hanus Jensen og Birger Andersen sammen med Erik Andersen til Vikingskipshuset på Bygdøy i Oslo for at opmåle og fotografere båden og dens konstruktionsdetaljer, og for at få

et førstehåndsindtryk af bådens finish og samlede udtryk. Båden blev målt op, som den står i udstillingen, velvidende at skrogformen kan være let deformeret. På baggrund af de nye opmålinger er der lavet en nakkelinietegning med en lidt fladere bund og et lidt højere fribord end F. Johannesens tegning. Båden bygges efter den nye nakkelinietegning, som finjusteres i forbindelse med selve byggeriet; efter de mange fotos der blev taget under besøget i Vikingskibshuset, og på grundlag af de værdifulde kommentarer og betragtninger der ledsager Johannesens rekonstruktionstegning. Riggen er rekonstrueret af Erik Andersen. Forarbejdet til bygningen af båden kunne afsluttes inden årets udgang. Selve bygningen påbegyndes i januar 2001 og afsluttes med indsejling og aflevering i sommeren 2001.

Projekt Teinæringur

Efteråret 2000 modtog værftet en bestilling på en 1:10 model af en færøsk teinæring med henblik på senere at få den bygget i fuld størrelse på Færøerne. At Vikingskibsmuseet fik denne opgave, skyldes alene at man kunne sætte sin færøske bådebygger Hanus Jensen på opgaven. Projekt Teinæringur er en opgave bestilt af en færøsk gruppe som har ønsket at genskabe Teinæringin fra Mykines - en sagnomspunden båd fra 1600-tallet. Teinæringin er den største båd bygget i gammel færøsk tradition (dvs. før motor) som er omtalt på Færøerne nogensinde.

Selve ordet Teinæringur betyder ti-åring; dvs. 10 årer i hver side, altså en 20-mands robåd. Nogle kilder oplyser imidlertid at den blev roet af 18 mand, hvilket kan skyldes at man har brugt midterrummet til last, eller at forreste tofte ikke har været benyttet. Båden har sandsynligvis også ført sejl, da kilderne nævner bjælder eller ringe, der bjælder - hvilket næppe kan tydes som andet end ringe til sejl.

Mykines er en meget svært tilgængelig ø pga. brænding og dårlige landingsforhold, så det har været et ufravigeligt krav til båden at den skulle kunne trækkes på land af sit mandskab efter hver sejlads, som det også er tilfældet de fleste andre steder på Færøerne.

Vores opgave gik ud på at finde frem til hvordan den færøske båd blev bygget på teinæringins tid. Det er ikke nogen let opgave, idet de ældste bevarede færøske både stammer fra midten af 1800-tallet. Det var derfor nødvendigt også at indsamle oplysninger fra andre kilder: Historiske beretninger baseret på mundtlige overleveringer, ikonografisk materiale og historiske studier af træproduktion og bådebygning i Norge.

Efter studiet af disse kilder valgte vi at bygge båden med 8 bordgange baseret på planker af 12 tommers bredde. Dette fordi bordene på den tid ikke blev savet ud, men kløvet og hugget. Denne metode giver kun to planker af en stamme. Man har foretrukket tykke stammer da det ikke betaler sig at anvende tynde stammer til formålet. Den norske bådeekspert, Jon Godal, har meddelt at der i 1600-tallet ikke måtte eksporteres planker smallere end 12 tommer fra Norge. Vi ved desuden at halse har været importeret som halvfabrikata til Færøerne fra Norge. Knæ og bundstokke har været fremstillet af rødder fra fyrre- eller grantræ, oftest drivtømmer, hvilket er en nødvendighed når der bygges med trænegler og med så brede bord. Metoden har været i brug indtil begyndelsen af 1900-tallet.

Færøbåden har allerede i 1600-tallet adskilt sig fra den norske båd. Den har fået sin egen selvstændige form tilpasset de særlige færøske forhold. Sejlet har været et symmetrisk, trapezformet råsejl af vadmél. Erik Andersen har stået for denne del af projektet, og har i denne forbindelse lagt et stort arbejde i at finde frem til en målemetode der kan bruges på denne bådtype, som er så væsensforskellig fra andre nordiske typer at man ikke umiddelbart kan overføre andre skandinaviske målemetoder. På Færøerne er der ikke bevaret noget fast målesystem for sejl og rig, men der findes mange spredte oplysninger, både mundtlige, ikonografiske og historiske. Det har været spændende at dykke ned i dette materiale, og der er lavet en rapport om arbejdet.

Resultatet af arbejdet er foreløbig blevet til en 1:10 model af en smuk, letbygget, smal og lav båd, bygget af brede kløvede planker. Projekt Teinæringur arbejder nu på at finde finansiering til bygning af båden i fuld skala. Hvis det lykkes, bliver det en god ro- og sejlbåd der som krævet kan trækkes på land af sit eget mandskab.

Vikingskibsmuseets bådelaug

Der er dannet bådelaug omkring ni fartøjer i museets bådsamling: Fem vikingskibskopier og fire ældre nordiske brugsfartøjer. Det største bådelaug er på ca. 80 medlemmer, det mindste på to. Bådelaugene er vidt forskellige mht. intern organisation, men de er alle baserede på en aftale mellem museet og det pågældende bådelaug omkring anvendelse og vedligeholdelse af en bestemt båd.

I det forløbne år er der dannet et nyt bådelaug. Ottar, rekonstruktionen af Skuldelev 1-skibet, har fået eget bådelaug. Ottar har efter søsætning og oprigning sejlet mange ture, foreløbig kun i Roskilde Fjord, men laugets har store planer for skibet, som jo er bestemt for sejlads i noget større farvand.

Helge Ask og Roar Ege deltog i vikingskibstræf på Barsø i det sydlige Lillebælt hvor i alt otte vikingskibskopier deltog. Begge skibe måtte kæmpe mod ugunstigt vejr for at komme frem; men havde til gengæld også begge forrygende hjemture. Helge Ask sejlede fx fra Hjelm til Sjællands Odde på 3½ time, mens Roar Ege to dage senere gjorde turen fra Hjelm og direkte til Frederikssund på 9½ time.

Derudover har flere af bådelaugene faste sejladsdage og weekendture i årets løb. De fleste bådelaug deltog også i "Dragon Chase" - en alt andet end fredelig og dog venskabelig dyst mellem vikingskibsbesætninger og -skibe som afholdtes i forbindelse med Vikingskibsmuseets strandmarked.

Sejladstjenesten

Sejladserne for skoleklasser er fortsat dagsejladser med varighed fra to til fem timer som tilbydes fra 5. klassetrin. Overnatningssejladserne "I vikingernes kølvand" tilbydes fra 7. klassetrin. Sejladserne har udviklet sig sådan at der nu er specielle bådtyper til henholdsvis de yngste og de ældste elever hvilket har givet sejladserne et utroligt kvalitativt pædagogisk løft. De største elever sejler med to oselvere der hver kan rumme et mandskab på 15 personer. De mellemste elever sejler med en færøbåd og en norsk båd som hver bemannes med 12 personer. De yngste elever fra 4. klassetrin sejler i tre mindre færøbåde der hver rummer 8 personer. Al sejlads indeholder i dag, hvis vejret tillader det, både roning og sejlads med sejl.

126 elever har været på overnatningssejlads, 1601 på dagsejlads og 1709 på sejlads i forbindelse med et værkstedsforløb. I alt har 3436 elever været ude at sejle.

Udover skoleklasser tilbydes museets øvrige besøgende også at komme ud og sejle. Dels i form af korte en-times ture i forbindelse med et almindeligt museumsbesøg. Dels i form af forudbestilte, længerevarende ture for større eller mindre grupper. Disse sejladser giver en god og konkret forståelse for vikingernes skibe og sejlads. Langt de fleste af sejladserne foregår i færøbåde, Sunnfjord eller de to oselvere som alle er godkendt dertil af søfartsstyrelsen. Der er altid en instruktør fra Vikingskibsmuseets med på sådanne sejladser. Enkelte af turene forgår i vikingskibskopierne Helge Ask, Roar Ege eller Kraka Fyr. I disse tilfælde bemannes bådene delvist af de pågældende bådelaug.

I år 2000 har 2683 personer sejlet med på de helt korte ture; mens 4243 har været med på længere ture. Af disse var de 250 ude med en vikingskibskopi.

Publikumssejladserne og sejladserne med skoler gav i sæsonen fast ansættelse til fem sejladsinstruktører, foruden en del løst tilknyttede instruktører. Elever fra naturskolens maritime linie har deltaget i nogle af sejladserne som gaster og har på den måde fået

praktisk sejladsfering.

Skoletjenesten

I årets løb besøgte i alt 20.967 børn og unge museet i forbindelse med undervisningen i 2000. Heraf modtog 15.763 undervisningsoplæg.

I årets løb er der kommet store og små forbedringer til, så undervisningen fortsat har været under udvikling. Endvidere er der på mange fronter blevet arbejdet på at anskaffe og fremstille forskellige undervisningsfaciliteter. Eksempelvis en færøsk ottemandsfare bygget på værftet og søsat i februar måned, nye halvtage blev bygget i marts/april til stor gavn for udendørsværkstederne og lagerrum blev indrettet efter alle kunstens regler til lettelse for den daglige undervisning.

Vikingskibshallen

Undervisningen i Vikingskibshallen er stadigvæk Skoletjenestens største aktiv. På alle skoledage tilbydes der "knarr-oplæg" i gulvmodellen af den store havknarr (Skuldelev 1). Her tages udgangspunkt i de fem vikingskibe fra Roskilde Fjord og en stor genstandssamling af kopier af arkæologiske fund fra vikingetiden. Et oplæg i hallen kombineres ofte med andre muligheder - film, sejlads, opgaver, værkstedsbesøg mv.

Flere og flere gymnasie- og HF-klasser besøger museet, men endnu har de ikke opdaget undervisningstilbudet "Roskilde-skibene" som specielt henvender sig til denne aldersgruppe og er tænkt som en uddybning af rundvisningen i Vikingskibshallen.

I årets løb har 9.677 elever modtaget undervisning i Vikingskibshallen hvor mere end 10% er gymnasie- og HF-elever.

Museumsøen

Skoletjenestens bygning på Museumsøen indeholder bl.a. et stort og et lille undervisningslokale hvor der kan foregå undervisning på alle skoledage. I vintermånederne er skoler den primære brugergruppe af Museumsøen hvor der i det store undervisningslokale er blevet arbejdet med værkstedsundervisning over temaet "Vikinger på Nordatlanten". Undervisningsforløbet varer ca. 3 timer og kombineres ofte med et knarr-oplæg. Der er plads til en klasse pr. dag i værkstedet. I alt 814 elever fulgte undervisningen "Vikinger på Nordatlanten".

I december måned var temaet "Det maritime juleværksted". Her var undervisningens varighed to timer og kun rettet mod 3.-5. klassetrin. I alt 270 elever besøgte juleværkstedet.

I det lille undervisningslokale er der hele året blevet arbejdet med undervisningsoplægget "Historisk tegneværksted". Oplæg og inspiration foregår på Vikingskibshallen hvorefter eleverne arbejder i undervisningslokalet på Museumsøen. Undervisningen er for elever fra BH-klasse til og med 3. klassetrin. Forløbet varer 3 timer. I alt 571 elever besøgte tegneværkstedet.

Omkring 1900 elever og kursister har i alt gjort brug af de to undervisningslokaler på Museumsøen i året 2000. Dertil kom at det store undervisningslokale fra april til udgangen af oktober måned blev brugt til udstillingen "Vikingerne's uldsejl". Endvidere har lokalerne af og til været udlejet. Der er ingen tvivl om at brugertallet i forhold til lokalerne kan og vil øges de kommende år. Især skal der arbejdes med muligheder i vintermånederne.

Parallelt med undervisningen har Skoletjenestens personale arbejdet med indretning og småudstillinger i og omkring lokalerne. Eksempelvis er der blevet arbejdet videre med "vikingerne's termodragt", tovværksplancher, skiltning, farve- og malingsplancher, forskellige plancher til undervisningsoplæg osv.

Historisk værksted

På Museumsøen har der igen sommeren over været indrettet et udendørs, historisk værksted hvor eleverne har kunnet arbejde praktisk med forskellige arbejdsprocesser i relation til vikingetidens bådebygning - træarbejde, tovværk, sejl m.m. På rigtig kolde dage har det store undervisningslokale på meget kort tid kunnet laves om til værkstedsrum med huggeblokke, arbejdsborde osv. Derfor har dette undervisningsforløb med historisk værksted modtaget elever fra april til skolernes efterårsferie uden vejr-mæssige problemer. Eleverne er blevet undervist i et to timers værkstedsforløb efterfulgt af en times rundvisning i Vikingskibshallen. I sejlsæsonen er der også blevet tilbudt to timers værkstedsundervisning med to timers sejlads før eller efter værkstedsundervisningen. Værksted/rundvisning blev benyttet af 730 elever og værksted/sejlads af 1709 elever.

Samarbejde

Skoletjenesten har i årets løb samarbejdet med skoletjenesterne ved andre institutioner og museer, især Nationalmuseet og Lejre Forsøgscenter. Der er blevet samarbejdet om kurser, udveksling af praktikanter og studerende, undervisningsmaterialer m.m. Endvidere er der blevet holdt kurser i samarbejde med amtscentre og pædagogiske centraler, seminarier, handelsskoler, VUC, oplysningsforbund, Egmont Fondens Børnegruppe m.fl. I skoletjenestens kursusvirksomhed har i år deltaget 265 personer. Endvidere har der igen i år været et samarbejde med Roskilde Skolevæsen, som muliggør sejlads med børn fra Roskilde en dag om ugen. I arbejdsgruppen for De Historiske Værksteder i Danmark har Skoletjenesten været med til at tilrettelægge og gennemføre forskellige seminarer og kurser for personalegrupper på de forskellige værksteder.

Publikumsværksteder

Igen i år var der prøv-selv-værksteder i påsken, weekends og helligdage fra 6. maj til 24. september og i hele skole-sommerferien og efterårsferie. I sommerferien var der også en mindre markedsbod i det lille undervisningslokale på Museumsøen, hvor publikum kunne købe forskelligt i forbindelse med aktiviteterne. Fra april til oktober var der i det store undervisningslokale på Museumsøen udstillingen "Vikingernes uldsejl", hvor Ottars uldsejl også indgik indtil søsætningen i august. I udstillingen var der i perioder endvidere forskellige aktiviteter for publikum.

Sommeren igennem blev der arrangeret specielle temauger:

- 17.-23. juni Vikingetiden og skibet
- 24.-30. juni Farver på vikingetiden
- 1.-7. juli Vikingetidens bådebygning
- 8.-14. juli Roskildeskibene
- 15.-21. juli Sejl og rig
- 22.-28. juli Vikingetidens metalhåndværk
- 29. juli-6. august Vikingemarked; i denne periode var de fleste aktiviteter fra Museumsøen flyttet over på markedspladsen
- 14.-22. oktober (efterårsferien): Tovværk

De forskellige temauger styrede aktiviteterne i værkstederne, dvs. at nogle af prøv-selv-aktiviteterne også havde tilknytning til ugens specielle emne. Oftest klarede personer fra det faste formidlingspersonale (studenterne) formidlingen af de forskellige temaer ved at de var trukket ud af det daglige arbejde i perioder for at forberede temaugerne. Dygtige demonstranter var også på banen i perioder, eksempelvis Ole Magnus, Åge Frederiksen, Anna Nørgård, Jørn Veje Jensen m. fl. Værkstedspersonalet forestod også rundvisninger i Vikingskibshallen hver søndag fra 1. maj til 30. september og alle dage i perioden fra 17. juni til 13. august. Omvisningerne var alle dage kl. 11, 13 og 15. Ofte også på engelsk.

Lørdagskurser

Begrebet "lørdagskurser" blev lanceret. Ideen med disse kurser er at give museets besøgende mulighed for at fordybe sig og give dem en anderledes oplevelse gennem arbejdet med et håndværk. I årets løb blev der tilbudt seks "lørdagskurser":

12. august og 16. december Pilefletning ved Steen Madsen

7. oktober Lær at filte ved Anna Nørgård

11. november Vikingernes kædebinding ved Jørn Veje Jensen

4. november Vikingernes bindegarn, snore og reb ved Ole Magnus

18. november Flet med birkebark ved Anna Nørgård

Kurserne foregik på Museumsøen og varede fra kl. 10 til 16. Prisen pr. kursus var 350 kr. inkl. undervisningsmaterialer.

Publikumsarrangementer

Arrangerede besøg består oftest af rundvisning i Vikingskibshallen, på Museumsøen og rundvisning med sejlads. I årets løb har der været følgende arrangementer: 85 rundvisninger (omkring 2190 personer) i Vikingskibshallen, 10 rundvisninger (omkring 298 personer) på Museumsøen, 41 rundvisninger (omkring 1268 personer) i Vikingskibshallen og på Museumsøen og 50 arrangementer (omkring 1840) indeholdende sejlads+rundvisning. I weekenden 30/9-1/10 udstillede billedkunstner Birgit Bay i Skoletjenestens bygning på Museumsøen i forbindelse med Roskilde Amts kunstarrangement "Åbne rum".

Særarrangementer

Indvielse af Vestprojektet

Den 6. maj blev indvielsen af Vestprojektet fejret med en stor fest i hele havneområdet. Det var Roskilde Kommune der i samarbejde med Vikingskibsmuseet, Restaurant Snekken, Galleri 118, Roskilde Gasværk, Roskilde Vandrerhjem og Havneselekabet, stod for arrangementet. Festen startede om formiddagen og fortsatte helt til aften, og der var taler af Borgmester Henrik Christiansen, Amtsborgmester Kristian Ebbensgaard og Formanden for Arbejdsmarkedets Feriefond, Aase Olesen.

Hver for sig havde de enkelte institutioner arrangeret forskellige aktiviteter. På Vikingskibsmuseet var der således hele dagen igennem et væld af aktiviteter for publikum.

Vikingskibskopien Helge Ask, der fra morgenstunden havde været opstillet på Stændertorvet, blev senere trukket fra torvet ned til havnen. Turen gik via Domkirkepladsen ned over Provstevænget gennem Byparken til Vikingskibsmuseet og Museumshavnen hvor skibet blev søsat.

Efter at Helge Ask var trukket gennem byen, kunne man på Museumsøen se museets bådebyggere bygge på kopien af Skuldelev 1, mens Havnebanden spillede op til dans. Uden for museet, på det store græsareal, var der børne-vikingemarked og publikum kunne selv prøve forskellige vikingehåndværk, historiske lege og dragter fra vikingetiden. Man kunne også smage en dejlig suppe der var blevet kogt i Osebergdronningens gryde. Der var åbent hus og udstillinger i mange af bygningerne på Havnen, og de mange spændende arrangementer foregik både ude og inde. Der var Børnetegnekonkurrence, og man kunne opleve Jens Jørgen Thorsen male et kæmpemaleri ved Galleri 108, Gasværket. Der var luftakrobatik i havnekranen med False Majeure og underholdning af Gøglerklubben fra Gimle. Hans Knudsens Jumpband, Body'n Soul, Labre Lår m.fl. sørgede for den musikalske underholdning, og man kunne købe mad og drikke på Snekken samt flere andre steder i området. Havneindvielsen blev en festlig og dejlig dag med høj sol på den blå himmel.

Søsætning

Den 5. august blev den nybyggede rekonstruktion af Skuldelev 1-skibet søsat fra Vikingskibsmuseets bådeværft og navngivet Ottar efter en norske købmand fra 800-tallet som efterlod en beskrivelse af en skibsrejse fra Nordnorge til Hedeby.

Den norske bådekspert, Jon Godal, ledte selve søsætningen: Stående oppe i forskibet

"sang" han skibet i vandet på norsk manér - en metode der har sat i tusindvis af norske råsejlsbåde i vandet før denne. Ca. 80 råsejls-bådelaugsmødlemmer fra nær og fjern lagde ryg og skuldre til, da det knapt 6 tons tunge skib skulle løftes og skubbes i vandet. Det gjaldt om at få alle til at bruge kræfterne samtidigt, ellers var der ingen chance for at få det tunge skib til at bevæge sig.

Flere tusinde mennesker var mødt op for at overvære søsætningen, og der var helt stille i minutterne før skibet gled i vandet. Så meget desto mere overvældende var det, da skibet ramte vandet, og folk jublede og klappede og skibene i havnen truttede i tågehorn. Skibskopier fra nær og fjern, Ralswiek-kopien Bialy Kon fra Tyskland, Åskeskår-kopien Vidfamne fra Sverige, den svenske Viksbåd, Nidhug fra Lejre Vig, og alle Vikingeskibsmuseets både var mødt op for at hilse det nye medlem af råsejlsflåden velkommen.

Strandmarked

I forbindelse med søsætningen af Skuldelev 1-kopien Ottar blev der i perioden 29. juli til 6. august arrangeret et vikingemarked. Ca. 100 håndværkere og optrædende fra hele Norden, Tyskland, England og Irland deltog i løbet af ugen med demonstration af forskellige håndværk fra vikingetiden foruden salg af håndværksprodukterne. Markedet havde denne gang tiltrukket flere norske deltagere end sædvanligt hvilket var vældig fint, idet hovedpersonen, Ottar, oprindeligt var et norsk skib.

For at markere museets store særudstilling om Vikingerne i Irland var den irske gruppe Gael Agus Gall inviteret. Denne gruppe har som tema at demonstrere forskellen på irsk og viking levevis i datidens Irland.

Museets egen butik indrettede en bod i det lille handelsskib, Roar Ege, til stor glæde for de besøgende, børn som voksne, der her fik en lejlighed til at komme ombord på et rigtigt vikingeskib.

Der var opvisning af bueskydning (ved Flemming Alrune), glimabrydning ved Malmö Glimaforening, og kampgruppen Ulfhidnir tiltrak en stor skare med en kampopvisning bygget over en til lejligheden fremstillet "Roskilde-historie".

Musikken blev leveret på sækkepibe og skalmeje af gruppen Pilgrim Shoes der på trods af silende regnbyger ufortrødent søgte derhen hvor publikum havde stillet sig i læ for at spille videre.

Grand National Dragonchase part I og II

I forbindelse med søsætningen af knarren Ottar og strandmarkedet blev der i dagene 5. og 6. august afholdt en konkurrence for indbudte vikingeskibskopier og ikke mindst deres besætninger. Foruden 10 fartøjer fra forskellige egne af Danmark var der mødt et fra Tyskland og et fra Sverige, så begivenheden kunne få et eftertragtet internationalt præg. En del af legene foregik på strandmarkedet så museets gæster gysende kunne bivåne begivenhederne.

Indholdet i kappestriden var elementer af de idrætslege som er beskrevet i skandinaviske kilder fra vikingetid og tidlig middelalder. Kapsejls og -roning med skibene afløstes af discipliner som jættejagt, tøndestafet, livtag, øltølt, holmgang og skjaldekvædning.

Før skjaldekonkurrencen lå Bialy Kon, en tysk kopi af et vikingeskib fra Rügen, sikkert i spidsen, men bådelauget fra den nybyggede knar leverede et så overbevisende kvad oven i købet fremført på Islandsk, at de nidkære men ikke ubestikkelige dommere måtte bøje sig og tilkende Ottar hovedpræmien med Bialy Kon på en sikker andenplads. Stilpræmien, for vikinger har skam også deres helt egen stil, gik til Helge Ask for en helt uforglemmelig koreografi under frem- og opførelsen af deres kvad.

Museernes Dag

Museernes Dag blev i år afholdt søndag den 27. august 2000. Foruden museets aktiviteter på Museumsøen blev der sat fokus på skibene fra Roskilde samt Skuldelev 1. Publikum fik mulighed for at høre om det arbejde der finder sted i museets konserveringsværksted. Man kunne bl.a. opleve de forberedende arbejder til konservering af de 9 skibe der blev fundet

under bygning af Museumsøen. Efter at publikum i de sidste 2 år har kunnet følge bådebyggernes arbejde med at kløve, hugge og høvle emner til kopien af Skuldelev 1, var det nu muligt efter søsætningen at følge arbejdet i Museumshavnen med oprigning af dette havgående lastskib.

Roskildenatten

1. september var der Roskildenat. Museet holdt åbent til midnat, og der var arrangeret en række aktiviteter. I Vikingskibshallen var der hele aftenen rundvisninger hver time. Udenfor hallen på trappen og græsarealerne havde enkelte foreninger og grupper forskellige aktiviteter så som musik, uldbod mv. Aftenen igennem var der sejlads på fjorden i både fra museets bådsamling. Roskildenatten er den eneste lejlighed, museets gæster har, til at få den enestående naturoplevelse det er at være på 'havet' i mørke. I Museumshavnen var Ottar trukket ind i inderhavnen hvor folk kunne komme ombord og få en snak med en bådebygger. Endvidere var der åbent skib på Helge Ask og Roar Ege. I Skoletjenestens bygning var der forskellige prøv-selv-aktiviteter.

Efterårsferie

I skolernes efterårsferie var Museumsøen, -havnen, skibene og særudstillingen "Vikingerne uldsejl" ramme om forskellige publikumsaktiviteter med særligt fokus på sejl og tovværk. Sæsonens faste sejladsinstruktører gav publikum mulighed for at følge og lave forskelligt tovværksarbejde, indsmøring af uldsejl og sejlmagerarbejde i form af vedligeholdelse/reparation af sejl.

Med bådebyggeren i skoven

Søndag d. 12. november afvikledes et større arrangement i Jægersborg Hegn under overskriften "Med bådebyggeren i skoven". Målet var at markere starten på byggeriet af en rekonstruktion af Skuldelev 2 med fældning af træ til kølen. Ca. 300 besøgende så på da det 170 år gamle egetræ faldt. Her ud over var der mange andre aktiviteter som involverede mange personer: Museets naturvejleder, bådebyggere, elever fra naturskolens maritime linie og såvel eksterne som interne foredragsholdere. Der var mulighed for at følge bådebyggernes arbejde, selv at svinge øksen, få smagsprøver på vikingemad og mange forskellige ture ud i skoven for at se skovens træer med en vikingebådebyggers øjne. Arrangementet blev til i samarbejde med blandt andre skovfoged i Jægersborg hegn Hans Kolling-Andersen som gennem årene har leveret meget træ til museets skibsbyggeri.

Vikingskibsmuseets Venner

Venneforeningen har i år haft i alt 291 medlemmer, deriblandt 4 firmaer. Medlemmer af foreningen har fri adgang til Vikingskibsmuseet og en række andre museer: Orlogsmuseet, Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg samt Nationalmuseet. Desuden har medlemmer fri adgang til de aktiviteter, der arrangeres af foreningen - eksempelvis foredrag, og medlemmer har tillige mulighed for at købe museets egne publikationer med rabat fra museumsbutikken.

I 2000 blev foreningens nye brochure færdigredigeret og trykt. Det er Tegnestuen Kontrapunkt A/S, som også designede Vikingskibsmuseets skilte, der har stået for layout og opsætning.

Foreningen har i år 2000 bidraget økonomisk til indkøb af en følgebåd til museet. Økonomien til indkøb af denne båd er langt fra sikret, men Vikingskibsmuseet er glad for denne håndsækning.

Venneforeningens boggave i 2000 var Erik Petersens bog "Junkung-Boats from the Barito Basin, Borneo", der udkom i forbindelse med museets første særudstilling i år 2000.

Vikingskibsmuseet ønsker fremover, at boggaven skal være en aktuel publikation. For de medlemmer, der allerede havde købt Erik Petersens bog, var der en alternativ bog gave nemlig Jens Ulriksens bog "Anløbspladser. Besejling og bebyggelse i Danmark mellem 200 og 1100 e.Kr."

Igen i år var foreningens foredrag velbesøgt af foreningens medlemmer:

I januar kunne man høre arkitekt Erik Petersen fortælle om "Jukung - både fra Barito bassinet på Borneo" og i marts fortalte museumsinspektør Pauline Asingh om undersøgelserne af Marsk Stigs borge på Hjelm.

I oktober berettede centerleder Søren H. Andersen om sine undersøgelser af undersøiske bopladser fra stenalderen, og i november fortalte museumsinspektør Lars Jørgensen om sine undersøgelser af den vikingetidige storgård ved Tissø.

Udstillinger og arrangementer i udlandet

Atlantic Challenge

AC-2000 blev gennemført i Douarnenez, Frankrig. Det danske hold var sammensat af juniorer fra Roskilde Roklub og Roskilde Sejlklub samt af elever fra Skole for maritim kulturvejledning, der har til huse på museumsøen. Imodsætning til tidligere år var der ingen af besætningsmedlemmerne der havde erfaring fra tidligere konkurrencer.

Resultatet blev: 1. Irland, 2. USA, 3. Canada, 4. Danmark, 5. Storbritanien, 6. Frankrig, 7. Rusland.

Den danske deltagelse blev sikret gennem støtte fra A.P.Møller og hustru Chastine Mc Kinney Møllers Fond til almene Formaal og fra Roskilde Kommune.

Håndværks- og aktivitetsdag i USA

Vikingskibsmuseet har gennem årene arrangeret og deltaget i mange projekter med arbejdende værksteder. Det drejer sig bl.a. om bådbygning i Ottawa, Lissabon og Dublin, men også arrangementer hvori andre maritime håndværk er blevet præsenteret og demonstreret. I år 2000 var Vikingskibsmuseet ved to lejligheder repræsenteret i USA i forbindelse med formidlingsprojekter i relation til den store vikingetidsudstilling "Vikings. The North Atlantic Saga". Denne udstilling var blevet til i et samarbejde mellem amerikanske, britiske og skandinaviske museer og hovedsagelig finansieret af Nordisk Ministerråd. Da Vikingskibsmuseet ikke var repræsenteret i selve udstillingen, blev vi af Udenrigsministeriet via Kongelig Dansk Ambassade, Washington bedt om at arrangere en weekend (juni/juli) på Smithsonian, National Museum of Natural History i Washington med vikingeaktiviteter, repræsenterende et udpluk af den formidling der foregår på Vikingskibsmuseet. En væsentlig del af formidlingen var naturligvis koncentreret om de maritime håndværk bådebygning og rebslagning, men også tekstil-, metal- og læderhåndværk samt møntslagning og vikingetidsfarver indgik i de tilbud som det amerikanske publikum kunne høre om, se og selv deltage i.

I oktober arrangerede Vikingskibsmuseet et tilsvarende formidlingsprojekt, "Viking Village", i forbindelse med at udstillingen flyttede til American Museum of Natural History i New York. Museet blev her bedt om at koordinere et større, ambitiøst, fællesnordisk projekt arrangeret af samtlige nordiske konsulater. I projektet deltog mere end 30 personer fra de nordiske lande i et større præsenterings/demonstrations projekt hvis indhold havde nøgleord som kvalitet, bredde og autenticitet i formidlingen af vikingetidige håndværk. De nordiske deltagere var forskere, formidlere, lærere, musikere og skuespillere, der alle har mange års erfaring i formidling bag sig. Vikingskibsmuseet er blevet bedt om at udføre tilsvarende projekter i Ottawa og Los Angeles hvis der kan rejses midler til det af Kongelig Dansk Ambassade, Ottawa, Canada og Kongelig Dansk Generalkonsulat i Los Angeles.

Vandreudstillinger og udstillinger i udlandet

Viking Ships

Vandreudstillingen blev vist i forbindelse med en vikingekonference i Sofia, Bulgarien 15.-17. maj.

I juni blev den vist i New York, USA i forbindelse med arrangementet "Ships to Save the Waters/OpSail 2000" sponsoreret af The Clearwater Foundation. Derefter gik den til Boston og en række kystbyer i staten Maine.

Den franske udgave af vandreudstillingen "Les Bateaux des Vikings" , der ikke har været i brug i de senere år, blev i august skænket til organisationen Parc de Bretonne.

Vikingerne omkring Øresund

Vandreudstillingen, der administreres af Danmarks Biblioteksforening, har i 2000 været vist 8 forskellige steder i Danmark. Der er truffet aftale med Biblioteksforeningen om endnu en sæson.

Besøg

I år 2000 registrerede museet i alt 152.366 besøgende hvilket er en stigning på 10.050 i forhold til året før. Antallet af besøgende svarer til det gennemsnitlige antal besøgende indenfor de sidste 10 år.

Besøgsstatistik 2000 (1999)

Besøgsstatistikken er ændret i forhold til 1999, der er foretaget en yderligere fordeling af "gratis" på familier, skolebørn og gratis. Sammenligningstallet fra 1999 er ikke tilrettet, men påført for alle 3 kategorier under gratis.

I "gratis" indgår besøgende der benytter Copenhagen Card, Roskilde Card, medlemskort fra Vikingeskibsmuseets Venneforening samt årskort. (Se endvidere særskilte statistikker omkring Copenhagen Card og Roskilde Card).

Besøgsstatistikken viser en kraftig stigning i besøgene i juli og august måned i besøgsgruppen "voksne i grupper" og i "familier" i forhold til 1999. Årsagen kan være, at museet har øget aktivitetsniveauet samt publikumstilbudene væsentligt i sommerperioden.

Antallet af gæster, der har anvendt Copenhagen Card og Roskilde Card, er stigende i forhold til året før.

Film

Vikingeskibsmuseets biograf har været anvendt i alt 3.891 gange heraf 3.880 gange til fremvisning af introduktionsfilmen "Vikingerne skibe". Efterspørgslen på de forskellige sprogversioner giver en fornemmelse af publikums internationale sammensætning i løbet af året.

Museumsbutik

Museumsbutikken har i år 2000 haft en omsætningsstigning på kr. 170.908 til i alt kr. 2.711.950. Det gennemsnitlige salg pr. gæst kr. 17,80 ekskl. moms svarer til samme niveau som i 1999.

Omsætningsstigningen hidrører primært fra varegrupperne: bøger, smykker samt øvrige handelsvarer (plakater, byggesæt, spil, tekstiler, keramik mv.). Stigningen modsvarer med et lille fald i omsætningen i varegrupperne: postkort, frimærker og vejledere.

Butikkens gennemsnitlige bruttoavance efter nedskrivning på ukurant varelager er i år 2000 realiseret med 52,1% mod 48,9% i 1999.

Pr. 1. januar 2001 er der igangsat en udvidelse af butiksarealet fra 44 m² til 176 m². De nye arealer forventes at blive taget i brug pr. 1. april. Udvidelsen foretages ved nedlæggelse af et af de tidligere særudstillingsarealer. I forbindelse med udvidelsen vil varesortimentet blive

udvidet.

Restaurant

I forbindelse med arbejdet omkring etablering af en ny restaurant blev det besluttet at restauranten skulle drives af professionelle restaurationsfolk gennem en bortforpagtning. Efter en udbudsrunde blev Roskilde Hallerne udpeget som forpagter, og der blev indgået aftale om en femårige forpagtningsperiode.

Restauranten fik navnet "Snekken" og pr. 1. april 2000 stod restauranten færdig til overtagelse af Roskilde Hallerne.

Konceptet for restauranten er lagt op til at være en café fra kl. 10 til 16 med lette frokost anretninger og kaffe/kage, og kvalitetsrestaurant om aftenen på et niveau svarende til de øvrige restauranter i Roskilde området. Herudover skal restauranten også betjene vandrerhjemmets gæster med 65 kroners menuer, svarende til kravene indenfor Landsforeningen Danske Vandrerhjem.

Omsætning og kvalitet i restauranten har i år 2000 rimeligt svaret til de stillede budgetter og krav.

Økonomi, personale, bestyrelse

Økonomi

Økonomisk har år 2000 været et meget stabilt år

I budgettet var forventet et besøgstal på 156.000 gæster, selvom der 'kun' kom 152.366 gæster var sammensætningen af besøgsgrupperne gunstigere end forventet, således at den samlede entréindtægt kun gav et fald på kr. 23.611.

Der har i året kun været få ekstraordinære poster, og disse har kunnet imødegås med besparelser på øvrige poster hvorfor det er lykkedes af komme ud af året med et økonomisk overskud på kr. 734, svarende til et budgetteret overskud på kr. 0.

For at kunne have et aktivitetsniveau som i år 2000, kræver det meget store tilskud i form af donationer fra fonde mv. Museet har i år 2000 fået i alt kr. 7.259.048 i donationer og tilskud. Museet takker meget for disse.

Donationerne og tilskuddene er bl.a. kommet fra: År 2000 fonden, Den Kongelige Danske Ambassade i Dublin, Roskilde Amt, Friluftsrådet, EU's Øresundsprojekt, Unibank, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Roskilde Byråd, Statens Musikråd, Udenrigsministeriet, Den Kongelige Danske Ambassade i Washington, Den Kongelige Danske Ambassade i New York, Kulturministeriet, Museumsrådet for Roskilde Amt, Vikingeskibsmuseets Venneforening, European Commission, Arbejdsmarkedets Feriefond, Tuborg Fondet og Velux Fonden af 1981.

Personale

Vikingeskibsmuseet har i kortere eller længere perioder skabt beskæftigelse for 93 personer, svarende til 36 årsværk (opgjort efter ATP-metoden) indenfor museets eget budget. Herudover har 10 personer (svarende til 5 årsværk) været tilknyttet museet i beskæftigelsesprojekter og elevpladser.

Der har i år 2000 været følgende ændringer i den faste medarbejderstab:

Fratrædelser:

Søren B. Nielsen fratrådte sin stilling som værkstedslærer pr. 1. april 2000.

Inge Banke fratrådte sin stilling som kontorassistent i bogholderiet pr. 1. juli 2000.

Orlov:

Bjarni Sørensen har haft orlov fra sin stilling som sejladsleder pr. 1. januar 2000.

Ny ansættelser:

Poul Nygård blev ansat som naturvejleder pr. 1. april 2000.

Birthe Milandt blev ansat som booking medarbejder pr. 1. juni 2000.

Charlotte Baunsgaard blev ansat som sekretær pr. 27. september 2000.

Opnormeringer og særlige ordninger:

Harry Kahl har varetaget koordineringen af museets publikumsaktiviteter fra d. 1. januar 2000.

Erik Andersen er opnormeret til fuld tid pr. 1. juni 2000.

Elever og lærlinge:

Kontorelev Hanne Nielsen startede i sin elevstilling pr. 1. november 2000.

Bådebyggerlærling Pernille Voss har haft læreplads på museets værft hele året.

Nationalmuseets bådebyggerlærling Rasmus Budde har haft læreplads på museets værft i dele af året.

Militærnægtere:

Militærnægter Jonas Fisker har været tilknyttet museets værft og publikumsaktivitetscenter/skoletjeneste frem til 31. juli 2000.

Militærnægter Tajs Køngerskov har været tilknyttet museets værft fra 2. oktober 2000.

Repræsentation i eksterne udvalg mm:

Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen har i år 2000 repræsenteret

Vikingskibsmuseet i:

- Nationalmuseets Roskildeudvalg
- Rådet for Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter
- The International Trust for Atlantic Challenge

Tinna Damgård-Sørensen har desuden:

- siddet med i den administrative og i den politiske styregruppe i forbindelse med udbygningen af museet.
  - arbejdet som censor ved de historiske institutter ved universiteterne i Aarhus, Aalborg, Roskilde og København samt ved Institut for arkæologi ved Universitet i Oslo, Norge.
- Herudover blev Tinna Damgård-Sørensen udpeget af Kulturministeren til at indtræde i bestyrelsen for Lokale og Anlægsfonden pr. 1. januar.

Museumsinspektør Keld Hansen har repræsenteret Vikingskibsmuseet i byggeudvalget for gasværket.

Museumsinspektør Anne-Christine Larsen har siddet i den forhistoriske koordinatorgruppe for Dansk Kulturhistorisk Museumsforening

Teknisk chef Morten Nielsen har repræsenteret Vikingskibsmuseet i bestyrelsen for Roskilde Vandrerhjem.

Morten Nielsen har desuden siddet med i den administrative og den politiske styregruppe samt i en række underudvalg og arbejdsgrupper i forbindelse med udbygningen af museet.

Max Vinner har repræsenteret Vikingskibsmuseet i Skibsbevaringsfonden.

Efteruddannelse/kurser:

Bådebygger Ture M. Møller var på sikkerhedskursus, idet han blev valgt til sikkerhedsrepræsentant for sejladsinstruktørerne, fotoafdelingen, teknisk personale og bådeværftet.

Bådebygger Tom Nicolajsen fik et D-certifikat (til traktormonteret kran) med henblik på at bruge den ny erhvervede traktor med kran. Traktoren er indkøbt sammen med

Havneselskabet.

Bådebyggerne Birger Andersen og Ture M. Møller samt bådebyggerlærling Pernille Voss tog et kursus i sejlads med traditionelle både, hvor de blev undervist af en af museets sejladsinstruktører.

Bådebygger Thomas Finderup brugte sin kursusperiode på Projekt vikingeværktøj.

Foredrag og omvisninger:

Hele det faglige personale har holdt foredrag og omvisninger om museets virksomhed.

Konferencer:

Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen: "Maritime Warfare in Northern Europe 500 BC-1500 AD", 3.-5. maj, 2000. Nationalmuseet i København.

- ICMM Interim Conference in Denmark, 4.-8. september, 2000. Orlogsmuseet i København.

- IX International Symposium on Boat and Ship Archaeology, 4-7 December, 2000. Venezia.

Museumsinspektør Birthe L. Clausen: DKMs Forårsmøde på Fuglsøcentret d. 15.-16. marts.
- SEPIA-workshop (EU-projekt vedr. Safeguarding European Photographic Images for Access) om fotokonservering mv. 1.-5. maj i København.

- DKMs årsmøde på Fuglsøcentret 14.-15. november. Formødet om "Fotodokumentation, strategi og bevaring".

Museumsinspektør Anne-Christine Larsen: DKMs årsmøde og koordinator møde på Fuglsøcentret, Mols 15.-17. oktober.

Museumsinspektør Keld Hansen: DKMs årsmøde på Fuglsøcentret, Mols 15.-17. oktober.

Max Vinner: Seminaret "Flytende kulturminde" i Nordheimsund, Norge (med foredrag).

Bådebygger Søren Nielsen: IX International Symposium on Boat and Ship Archaeology, 4-7 December, 2000. Venezia.

Bådebygger Thomas Finderup: "Håndværk i 2000 år.." 30. august-1. september.

Rejser

Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen var i år 2000 på følgende rejser:

4. - 7. marts: London. Forhandling med BBC om produktion af programmer om Skuldelev 2-projektet "Fuldblod på havet".

20. - 23. maj: Bergen. Møde med Oselverværkstedet og Håndværksregisteret om udvikling af nordisk netværk for maritime håndværk.

Museumsinspektør Anne-Christine Larsen

8.-21. maj: Unst og Balta, Shetland; arkæologiske undersøgelser af bådnauster og stensætninger.

25. juni-7. juli: New York møde med Kongelig Dansk Generalkonsulat vedrørende arrangement i oktober. Derefter Washington med koordinering af Vikingeskibsmuseets håndværks- og aktivitetsdage i forbindelse med udstillingen "Vikings. The North Atlantic Saga".

15.-23. juli: Balta, Shetland: geofysiske undersøgelser i samarbejde med Bradford University af område med bl.a. ovale stensætninger.

4.-24. september: Unst og Balta, Shetland: arkæologiske undersøgelser af bådnauster og stensætninger.

16.-27. oktober: New York håndværks- og aktivitetsdage (Viking Village) koordinering af større arrangement med deltagere af repræsentanter fra samtlige nordiske lande i forbindelse med udstillingen "Vikings. The North Atlantic Saga". Desuden møde med Kongelig Dansk Ambassade i Ottawa, Canada vedrørende arrangement i foråret 2002.

Bådebygger Søren Nielsen m.fl.: Vikingeskibshuset i Oslo vedr. opmåling og fotografering af den største af Gokstadskibets både.

Bestyrelse

Vikingeskibsmuseet måtte i år 2000 sige farvel til to betydningsfulde bestyrelsesmedlemmer:

Direktør Viggo J. Rasmussen og bestyrelsesformand, borgmester Henrik Christiansen.
Bestyrelsen har i år 2000 haft følgende sammensætning (FU: Forretnings Udvalg)
For Roskilde Kommune: Borgmester Henrik Christiansen (formand) (FU)
Ekspeditionssekretær Annie Larsen
Lærer Birgit Pedersen
For Roskilde Amt: Amtsborgmester Kristian Ebbensgaard (næstformand) (FU)
Advokat Flemming Damgaard Larsen
Amtsrådsmedlem Karsten Rasmussen
For Nationalmuseet: Rigsantikvar Steen Hvass (FU)
Forskningschef Ole Crumlin-Pedersen (FU)
Museumschef Carsten U. Larsen
Direktør Walther V. Paulsen (FU) , fra august 2000
Direktør Viggo J. Rasmussen (FU), fratrædt 6. maj 2000
Bankdirektør Arthur Schmiegelow
Professor, dr. phil. Olaf Olsen
For Orlogsmuseet: Afdelingsleder NMU, Flemming Rieck
For Handels- og Søfartsmuseet: Museumsdirektør Hans Jeppesen
For Vikingeskibsmuseets Venner: Hofmarskal, Kammerherre Søren Haslund-Christensen
Bestyrelsen repræsenteres i Amtsmuseumsrådet af advokat Flemming Damgaard Larsen.
Bestyrelsen repræsenteres i Den politiske styregruppe af borgmester Henrik Christiansen, amtsborgmester Kristian Ebbensgaard, direktør Viggo J. Rasmussen og museumschef Carsten U. Larsen.

Direktør Viggo J. Rasmussen forlod Vikingeskibsmuseets bestyrelse og forretningsudvalg i forbindelse med indvielsen af "Vestprojektet" den 6. maj. 2000. Viggo J. Rasmussen har ydet en livslang indsats for museet. Han blev involveret i arbejdet i forbindelse med sin tiltræden som administrerende direktør for Tuborg i 1962, og han indtrådte som en selvfølge i bestyrelsen da den selvejende institution Vikingeskibshallen blev stiftet i 1963. Han har således deltaget i opbygningen og udviklingen af museet fra de første planer om opførelsen af en udstillingshal til de fem vikingeskibe begyndte at tage form og frem til afslutningen af museets udbygning med museumshavn, -ø, restaurant og administration.
Sideløbende hermed har Viggo J. Rasmussen repræsenteret Vikingeskibsmuseet i Fultonstiftelsens bestyrelse hvor han - i en periode som bestyrelsesformand - har bidraget væsentligt til udviklingen af et utraditionelt pædagogisk og maritimt miljø omkring den gamle skonnert.
Walther V. Paulsen er indtrådt i bestyrelse og forretningsudvalg efter Viggo J. Rasmussen.

Mindeord for bestyrelsesformand, borgmester Henrik Christiansen
Bestyrelsesformand, borgmester Henrik Christiansen døde den 29. november 2000. Dermed mistede Vikingeskibsmuseet en handlekraftig og visionær bestyrelsesformand der gennem 15 år stod i spidsen for museets udvikling og for den store udbygning med bl.a. museumshavn og -ø.
Henrik Christiansen havde en levende historisk interesse og et ægte engagement i museets arbejde. Som bestyrelsesformand var han lydhør, og han havde sans for kulturens særlige verden. Han havde en evne til at fokusere på de centrale problemer; han viste tillid og gav plads til de visioner der udviklede sig i museets daglige arbejde - uden at blande sig i det konkrete indhold, han skabte sammen med den øvrige bestyrelse rammerne for kreativitet og udvikling.
Henrik Christiansen havde et demokratisk kultursyn. Han så en styrkelse og en kultivering af sanserne gennem oplevelse som en nødvendig bestanddel af det hele menneskeliv. Og han insisterede på at se kulturlivet som en del af samfundslivet. I forbindelse med udbygningen af Vikingeskibsmuseet viste han at han ikke blot var museets bestyrelsesformand, men hele byens borgmester. Han fastholdt en overordnet synsvinkel, bragte museet ud i det offentlige rum, og satte det ind i en ny sammenhæng med byen.
Når han blev mødt med kritik på grund af økonomien og kommunens store investering i

projektet, fastholdt han at projektet ganske vist var dyrt, men at kommunen fik meget for pengene. Det var derfor følgerigtigt at udbygningen ikke blev gennemført som et eksklusivt museumsanlæg, men som del af en samlet løsning for hele havneområdet. En løsning der er udformet som et nyt rekreativt kulturområde med gratis adgang for alle.

Med udbygningen af Vikingeskibsmuseet og udviklingen af havneområdet har Henrik Christiansen ikke blot styrket det lokale kulturliv. Han har stået i spidsen for en udvikling der har skabt nye perspektiver for museumsarbejdet - perspektiver der har betydning langt ud over Roskildes og Danmarks grænser.

Henrik Christiansen kunne indvie det samlede havneprojekt d. 6. maj 2000. At visionen blev realiseret skyldes ikke mindst hans diplomatiske evner, politiske dygtighed og vedholdende tro på projektet. Hans vilje til at finde de rigtige løsninger på problemerne; de løsninger der kunne holde, og som kunne bringe projektet videre. Og det skyldes vel mest af alt hans vilje til at holde fast i den overordnede vision - også når der var modstand. Henrik Christiansen var ikke populist. Han var en sand demokrat.

Vikingeskibsmuseets udbygning

6. maj blev Vestprojektet indviet. Dermed afsluttedes den udbygning der har præget museets arbejde gennem de senere år, og museets gæster kan nu besøge et komplet museumsanlæg der indgår i et større, offentligt rekreativt og kulturelt areal i et sammenhængende havneområde.

Økonomien i udbygningen har været sikret gennem donationer fra Arbejdsmarkedets Feriefond, Velux Fonden af 1981 og Knud Højgaards Fond samt gennem tilskud fra Kulturministeriet, Roskilde Amt og Roskilde Kommune.

Den struktur, der blev fastlagt for arbejdet i 1995, har også fungeret i 2000: Roskilde Kommune har stået som bygherre for det samlede projekt med Roskilde Byråd som øverste myndighed. En politisk styregruppe med repræsentanter for Byrådet og fra Vikingeskibsmuseets bestyrelse samt fra de øvrige involverede parter har fungeret frem til årets udgang. En administrativ styregruppe har udarbejdet dagsordener og indstillinger til den politiske styregruppe. Der har endvidere været nedsat selvstændige byggeudvalg for hver af de implicerede institutioner: Vikingeskibsmuseet, Vandrerhjemmet og Gasværket. Endelig har projektgrupper varetaget det grundlæggende arbejde med de forskellige elementer i udbygningen. Medlemmer fra Vikingeskibsmuseets bestyrelse og museets medarbejdere har siddet med i samtlige udvalg.

Vikingeskibsmuseet takker alle de mange der har arbejdet for at realisere den store vision.

Strategiplanarbejde

Vikingeskibsmuseets bestyrelse besluttede i slutningen af oktober 2000 at udarbejde en strategiplan for museets arbejde i de kommende år.

Behovet for en strategiplan udspringer af:

- Nationalmuseets beslutning vedrørende det fremtidige samarbejde (flytning af det marinarkæologiske personale til Brede september 2003, samt nedlæggelse af aktiviteten i Det arkæologiske værksted ved udløbet af fondsbevilling til arbejdet med Roskildeskibene).
- Vikingeskibsmuseets økonomiske situation, der kræver en gradvis forbedring af budgettet fra 2002 gennem øget egenindtjening samt tilførsel af offentlige midler
- Den forestående restaurering og modernisering af Vikingeskibshallen samt planlægning af museets videre udbygning der begge kræver en klar vision og strategi.

Strategiplanarbejdet skal afsluttes i 2001.